

רשת שידורים - כ"ד טבת הסתלקות אדמו"ר הזקן

להלן הצעות לתכניות בתשדיר (לכל קבוצה יש כרטיס מנחה):

חדשות

בנות הקבוצה יכינו תשדיר על תולדות חייו של אדמו"ר הזקן.

עזרים - הבנות יקבלו דף מידע אודות אדמו"ר הזקן, נספח 1.

חידודון

בנות הקבוצה יכינו חידודון על אדמו"ר הזקן.

עזרים - הצעה למושגים הקשורים לאדמו"ר הזקן, לפי הא-ב, נספח 2. המושגים מופיעים בנספח 1, תולדות חייו של אדמו"ר הזקן ובנספח 3 - יש לי מושג על 'ספר התניא'. מומלץ לתת לבנות הקבוצה גם את נספח 1 ו-3, כדי שיוכלו לחבר את ההגדרות על המושגים. אפשר גם להיעזר בהקדמה ליום יום, עמ' 11 על תולדות אדמו"ר הזקן.

תכנית מוזיקלית

הבנות יכינו מקהלה או ריקוד על אחד מניגוני אדמו"ר הזקן.

יש לי מושג

הבנות יציגו מידע על ספר התניא, הרחבה על המושג - נספח 3.

נספח 1: מידע אודות אדמו"ר הזקן/ קבוצת חדשות

הולדתו בברכת הבעל שם טוב

הוריו של אדמו"ר הזקן, רבי ברוך פויזנר (מצאצאי המהר"ל מפראג) ורבקה, נסעו הזוג לבקש את ברכת הבעל שם טוב לילדים. בחודש מנחם אב שנת תק"ד הגיעו אל הבעל שם טוב והוא הבטיח להם שתוך שנה יהיה להם בן. רבי ברוך ורבקה נשארו קצת אצל הבעל שם טוב ובסעודת יום ההולדת של הבעל שם טוב בי"ח באלול פנה הבעל שם טוב לרבי ברוך ואמר לו: "למועד הזה ממש אתם חובקים בן". בדיוק שנה לאחר מכן, ביום רביעי י"ח באלול שנת תק"ה נולד שניאור זלמן, בעיירה קטנה ליד העיר ליאזני.

ביום הכיפורים שנת תק"ו נסע ר' ברוך אל הבעש"ט, וקיבל ממנו סדר איך להתנהג עם הילד. הבעש"ט הזהירו שלא לספר לאף אחד שנולד לו בן ולא על חכמותיו. בגיל שנה החל לדבר ובהיותו בן שנתיים הרגישו הוריו כי לילד יש זיכרון ותפיסה בלתי רגילים.

בהגיעו לגיל שלוש (בשנת תק"ח) הביאו אותו הוריו ודודתו (אחות אביו - הרבנית דבורה לאה) אל הבעל שם טוב, למזיבוז'. הבעש"ט הניח לו את פאותיו, בירכו ברכת כהנים והזהיר את הוריו שיחזרו לביתם מיד ושלא יספרו היכן היו. לשאלת הילד מי היה היהודי שגזז את שערותיו השיבה אמו שזהו היה "סבא".

ילדותו

כבר בילדותו ניכרה בו גאונותו וגדלותו. בגיל חמש התקבל ר' שניאור זלמן כאחד מחברי החברה קדישא בעיירה ליאזני. בגיל שמונה היה בקי בסידור "שער השמים" של השל"ה, והתנהג לפי הנהגות השל"ה. כמו כן, כתב פירוש על התורה שכלל את הפירושים של רש"י, אבן עזרא ורמב"ן אך לאחר שחלם שלוש פעמים כי רש"י, אבן עזרא ורמב"ן תובעים אותו לדין, שרף את הפירוש. בהיותו בן אחת עשרה החל בעסקנות כללית, ובגיל בר מצווה בשנת תקי"ח הוכתר בתארים גאון, רב תנא הוא ופליג. בגיל שמונה עשרה סיים ללמוד את התלמוד עם נושאי כליו ואת ספרי הראשונים והאחרונים.

ביום שישי י"ב במנחם אב תק"כ נשא את רעייתו מרת סטערנא, והיה סמוך על שולחן חותנו בוויטבסק.

תלמידו של המגיד ממעזריטש

בשנת תקכ"ד החליט, בהסכמת אשתו, לנסוע למזריטש ללמוד אצל המגיד ממזריטש. שיקולו העיקרי היה, שבווילנה מלמדים כיצד ללמוד וזאת כבר ידע. במזריטש מלמדים כיצד להתפלל וזאת טרם ידע.

כשבא למזריטש ביקשו חסידיו לעשותו רבי, אך הוא סירב בטענה כי הינו צעיר. כשהחליט להישאר במזריטש גילה לו המגיד את דברי הבעש"ט - שהוא נשמה חדשה דאצילות בהתלבשות בגופו בגילוי ועבודתו לגלות ולבאר את תורת הבעש"ט באהבת ה' ואהבת ישראל ולגלות את דרך חסידות חב"ד. בהיותו במזריטש למד בחברותא עם רבי אברהם המלאך (בנו של המגיד). בגיל עשרים וחמש החל בהוראת המגיד לחבר את השולחן

ערוך הידוע בשם: "שולחן ערוך אדמו"ר הזקן" (או "שו"ע הרב").

הנהגת החסידים

בשנת תקל"ו (1776) ייסד אדמו"ר הזקן את ה'חדרים' בליאזני לשם התקבצו אברכים צעירים מכל האיזור שהתמידו בלימוד התורה כפי ההדרכה והסדר שהתווה להם אדמו"ר הזקן. בהמשך, קבל על עצמו את הרבנות בעיר ליאזנא. מאוחר יותר התמנה למנהיג החסידים על ידי רבי מנחם מנדל מוויטבסק, שעלה לארץ ישראל. אך רק חמש-עשרה שנה אחרי הסתלקות הרב המגיד, קיבל אדמו"ר הזקן על עצמו להיות רבם ומנהיגם הרשמי של החסידים.

באותם שנים, אדמו"ר הזקן השתתף במספר ויכוחים מול גדולי המתנגדים, כשלצורך כך נסע במיוחד למעוזיהם של המתנגדים לתורת החסידות והוכיח להם את כוחם של החסידים בלימוד תורת הנגלה, ואת צדקת דרכם ושיטתם. כך היה בעיר שקלוב, וגם במינסק. בעקבות זאת, התקרבו מאות אברכים לתורת החסידות, ופחתה ההתנגדות האמיתית מצד גדולי התורה שזכו להכיר מקרוב את החסידות ואת אדמו"ר הזקן.

המאסר והגאולה

פרסום שיטתו של אדמו"ר הזקן הביאה להתנגדויות רבות. מצד אחד המתנגדים ומצד שני המשכילים. בעקבות זאת, הלשינו המתנגדים על אדמו"ר הזקן שהוא אוסף כסף לטובת הטורקים ששלט אז בארץ, במטרה להפיל את הממשל הרוסי. בפועל, מטרת אסיפת הכספים הייתה לחיזוק החסידים שבארץ. כך, נלקח אדמו"ר הזקן למאסר והוא נידון למוות כמורד במלכות. חמישים ושלושה יום ישב אדמו"ר הזקן במאסר בפטרבורג, כאשר לבסוף הצליח להוכיח את חפותו. ביום שלישי י"ט בכסלו תקנ"ט לפנות ערב, שוחרר. בזמן שבאו לבשרו על שיחרורו אחז בתהלים בפסוק "פדה בשלום נפשי".

יום צאתו לחירות, י"ט בכסלו, הפך ל"חג הגאולה".

בהמשך בכ"ד בתשרי שנת תקס"א נאסר אדמו"ר הזקן בשנית, אך בתנאים טובים יותר. יחד עם זאת כתב האישום היה חמור יותר. ממאסר זה שוחרר ביום כ"ז בכסלו.

לאחר המאסרים עבר אדמו"ר הזקן לעיר ליאדי.

הבריחה מנפוליאון והסתלקותו

עם פרוץ מלחמת נפוליאון, מלך צרפת, נגד הממלכה הרוסית, גילה אדמו"ר הזקן את דעתו בעד השלטון הרוסי, ונגד שלטון נפוליאון. הרבי הסביר כי במידה ונפוליאון יינצח, ייתכן שיוקל ליהודים מבחינה גשמית, אך מבחינה רוחנית יש סכנה. לכן, עשה אדמו"ר הזקן כל שביכולתו כל אשר לאל ידו לסייע לצבא הרוסי.

אדמו"ר הזקן לא רצה לעזוב בתקופת המלחמה את מקום מגוריו בעיר ליאדי, וזאת לכל ראש בכדי שלא תיפול רוחם של יהודי רוסיה הלבנה. אולם כאשר צבא נפוליאון התקדם במהירות לעבר עירו ליאדי, ציווה אדמו"ר הזקן על כל התושבים היהודים לעזוב את העיר במהירות האפשרית. אדמו"ר הזקן יחד עם בני ביתו ועימם כשלוש מאות משפחות חסידים עזבו בבהילות רבה את העיר ליאדי שהיתה נמצאת בסכנת פלישה מיידית של צבא נפוליאון.

בטרם עזבו משפחות החסידים את בתיהם, ציווה עליהם אדמו"ר הזקן לקחת את כל כלי הבית עימם, ולשרוף את שאר הדברים. לאחר שבועות של נדודים וטלטלות הגיעו אדמו"ר הזקן והמשפחות שעמו לכר פייענא. שם התבשרו החסידים כי דבריו של אדמו"ר הזקן אכן נתקיימו ונתגשמו וצבאו של נפוליאון החל לנחול מפלה. כמה שבועות לאחר מכן הסתלק. כיון שלא היה בכפר פייענא בית קברות, הוא נטמן בעיירה הסמוכה, האדיטש.

נספח 2: הצעה לחידון כ"ד טבת / קבוצת חידודון

להלן רשימה של מושגים הקשורים לאדמו"ר הזקן (בהתאם לתולדות חייו) לפי אותיות הא-ב. חברו הגדרה לכל מושג.

א - רבי אברהם המלאך / אגרת הקודש, אגרת התשובה / ארבע בבות (מניגוני אדמו"ר הזקן)

ב - בעל שם טוב

ג - גאון

ד - דבורה לאה

ה - האדיטש

ו - ויכוח עם המתנגדים / וויטבסק

ז - זלמן

ח - ח"י אלול / 'חדרים'

ט - טבת

י - י"ט כסליו

כ - כ"ד טבת

ל - ליקוטי תורה / ליאדי / ליקוטי אמרים תניא

מ - מעזריטש / מעזיבוז'

נ - נפוליאון

ס - סבא רוחני / ספר של בינונים

ע - עזב את העיר ליאדי

פ - פיינענא / פטרבורג

צ - צרפת

ק - קונטרס אחרון

ר - רבקה / רש"י, רמב"ן ואבן עזרא

ש - שולחן ערוך הרב / רבי שניאור זלמן / הרבנית שטערנא

ת - תניא

נספח 3: חומר לתכנית 'יש לי מושג'

ספר התניא

לאחר שיסד אדמו"ר הזקן את שיטת חסידות חב"ד, הדריך אדמו"ר הזקן את חסידיו ביחידות, בענייני עבודת השם. הוראות אלו רשמו החסידים לעצמם ונלקטו כקונטרסים שנלמדו על ידי החסידים. קונטרסים אלו פורסמו בתחילה כספר "תניא מהדורא קמא". הספר נכתב במשך עשרים שנה, ואחר כך הודפס באופן מסודר.

בשנת תקל"ה (1775) התחיל אדמו"ר הזקן לכתוב את ספר התניא ובמשך עשרים שנה כתב אותו, עד לשנת תקנ"ה בו סיים את כתיבתו ואישר להעתיקו. בהמשך, בעקבות העתקות שגויות, הוחלט להדפיס את הספר בצורה רשמית בלבד, בכדי למנוע זיופים נוספים. בשנת תקנ"ז שלח אדמו"ר הזקן את התניא לבית הדפוס בסלאוויטא בצירוף הסכמותיהם של תלמידי המגיד ממזריטש; ר' משולם זוסיא מאניפולי ור' יהודה לייב הכהן. העותקים הראשונים מספר התניא הגיעו מבית הדפוס לאדמו"ר הזקן ביום כ"ו בכסלו תקנ"ז.

בתחילה נתקל הספר בהתנגדות אף מראשי החסידות, אך לאחר שראו שהדבר הביא להוספה בעבודת השם חדלו להתנגד ואף אימצוהו. כיום, הספר נחשב לראשון בחשיבות מבין ספרי היסוד של תנועת החסידות, נערץ על ידי כל זרמיה ונלמד בכל תפוצות ישראל.

לספר התניא מספר כינויים; "לקוטי אמרים" - השם הרשמי אותו נתן אדמו"ר הזקן. "ספר של בינונים" - על שם מטרת הספר. "תניא" - על שם המילה הראשונה בה פותחת הספר. "תורה שבכתב של תורת החסידות" - על שם הדיוק שבכל אות בספר, עד התורה שבכתב של נגלה.

ספר התניא מחולק לחמשה חלקים:

לקוטי אמרים - חלקו הראשון והעיקרי.

שער היחוד והאמונה (או לקוטי אמרים חלק שני) - הסבר שכלי בנושא אחדות השם.

אגרת התשובה - ביאור מהותה של תשובה על פי תורת חסידות.

אגרת הקודש - ליקוט של שלושים ושניים מכתבים מאדמו"ר הזקן.

קונטרס אחרון - ביאוריו של אדמו"ר הזקן במספר סוגיות הנידונות בחלק הראשון 'לקוטי אמרים'.

כיום נחשב הספר לספר יסוד בעבודת ה', והוא נלמד על ידי יהודים מכל החוגים והעדות. לפי תקנת הרבי הרי"ץ, לומדים בכל יום קטע מתוך התניא, וכך מסיימים את הספר כולו במשך שנה.

ספר התניא הודפס בלמעלה מחמשת אלפים מהדורות, בשפות שונות.